

UDK: 327.56::351.88(497)
314.151.3-054.73-058.65(5-15)

Original scientific paper

KRIZA E REFUGJATËVE DHE RREZIQET PËR EVROPEN DHE BALLKANIN PERËNDIMOR

Prof. dr Naser Etemi*

Përmbledhje

Lufta në Siri, konflikti në Afganistan, Irak, Somali, Eritrea dhe vende të tjera, dhuna, varfëria, kërkesa për një vend për të jetuar, për punë, shpresa për një jetë më të mirë për ta dhe familjet e tyre, ndikuan në fluksin e refugjatëve dhe të emigrantëve për në Evropë. Kjo ka çuar në më shumë se një milion njerëz të shpërngulen në Evropë vetëm për dy vitet e fundit. Sipas të dhënave të UNHCR rrugët e Ballkanit Perëndimor janë shfrytëzuar nga emigrantët e paligjshëm si dyer për në Evropën Perëndimore. Kriza e refugjatëve gjen vendet e Ballkanit jo të përgatitura për një numër kaq të madh të refugjatëve. Më shumë theks i është vënë çështjes humanitare sesa çështjes politike dhe të sigurisë, veçanërisht terrorizmit. Kjo rritje e refugjatëve u pasua me sulmet terroriste në Belgjikë, Francë dhe Gjermani, e cila ka shkaktuar frikën serioze dhe shok për njerëzit rreth terrorizmit.

Agjencia kufitare e BE-së Frontex pranon se nuk janë kryer kontrole të mjaftueshme. Shteti islamik është shprehur për dërgimin e luftëtarëve në Evropë si refugjatë. Raporti I FRONTEX Analiza e rrezikut për vitin 2016, arriti në përfundimin se sulmet e Parisit, në nëntor të vitit 2015 tregojnë qartë se flukset e emigrantëve mund të përdoren nga terroristët për të hyrë në BE. Një numër i madh i personave që vijnë me dokumente të rreme apo pa dokumente identifikimi, ngrenë shqetësime mbi vlefshmërinë e shtetësisë së tyre, ekziston edhe rreziku që disa persona të paraqesin kërcënim për sigurinë e vendeve të Ballkanit dhe BE-së. Gjithashtu, qytetarët nga Ballkani që i janë bashkuar luftës në Siri janë duke përfituar nga kriza e refugjatëve për t'u kthyer në shtëpi.

Fakti se të paktën një nga terroristët e 13 nëntor në Paris kishte hyrë në BE përgjatë rrugës ballkanike tregon se fenomeni i terroristëve nuk duhet të nënvlerësohet në kontekstin e migrimit. Ekspertët e terrorizmit në vendet e Ballkanit Perëndimor paralajmërojnë kundër histerisë e perceptimit se çdo refugjat mashkull është një terrorist potencial. Shqetësimet për terrorizmin dhe refugjatët janë legjitime, por frika që shprehet janë të tepruara dhe shqetësimet shpesh janë të gabuara.

* Vanredni profesor FON Univerziteta u Skoplju, E-mail: naser.etemi@fon.edu.mk.

Ky punim do të shqyrton çështjen se si vendet e Ballkanit Perëndimor janë prekur nga kriza e refugjatëve dhe zgjerimi në BE, përgjigjet dhe bashkëpunimi i vendeve transite, kërcënimet terroriste.

Fjalët kyçe: refugjat, krizë, terrorizëm, migracion, ilegal, Ballkani Perëndimor.

ANALIZIMI I PROBLEMIT

Regjioni i Ballkanit pas viteve 90 ta ka qene shpesh i ndjekur me trazira te ndryshme. Shkatrimi i ish RSFJ-se u ndoq me trazira te medhaja për regjionin, pasiqe njënumër i madh injerëzve u deshën te shpërngulen nga vendet e tyre, te jene refugjate ne shume shtete te Evropës dhe jashtë saj. Egzodusi i shqiptareve ne Shqipëri, luftërat në ish RSFJ, Kroaci, Bosnje pastaj edhe neKosov, situata e krizës ne Maqedoni e ka bere regjionin qe te njihet mire me situatat e lëvizjes te njerëzve.

Konfliktet ushtarake në Lindjen e Mesme dhe Afrikën e Veriut në vitet e fundit gjeneruan një valë te madhe te refugjatëve qe u drejtuan drejt kontinentit të vjetër. Bashkimi Evropian u përball jo vetëm me një krizë të papritur të migracionit, por edhe sfidat që rrjedhin nga mungesa e një filozofie e vetme gjithë-evropiane dhe politikën për një zgjidhje të problemit. Nga ana tjetër, proceset e globalizimit dhe kriza e nacionalizmit të shtetit rrezikon integritetin e mbrojtjes të shtetit dhe e përforconndjenjën e pasigurisë dhe cenueshmërisë në mesin e qytetarëve të rëndomtë, kjo e fundit kërkon për të kthyer sigurinë e humbur personale në një nivel më të ulët, ne bashkësinë etnike ose religjioze. Globalizimi mori balancat sociale kombëtare nga komoditeti i një shteti kombëtar dhe I kaloi ato në pabarazitë globale, duke i ekspozuar ne pabarazi në një shkallë të gjerë botëror. Proceset i kthyenproblemet sociale ne ato globale, duke e bërë varfërinë e Afrikës dhe papunësinë një problem për Evropën. Nga kjo perspektivë kriza e refugjatëve te Evropa është vetëm maja e ajsbergut, shënon fillimin e një presioni serioz me te madh ekonomik dhe migrimit social me te cilët ballafaqohet Evropa. Sipas anketës, rreth 47% e njerëzve besojnë se BE-ja nuk duhet të ndihmojë refugjatët që kërkojnë azil në territorin e saj. Më shpesh janë cituar argumentet qe janë në drejtim të qëndrimeve: shtetet e Ballkanit janë shtete te varfëra dhe nuk mund të sigurojë buxhetet për refugjatët, refugjatët janë të rrezikshëm dhe të përbëjnë një kërcënim për sigurinë kombëtare, refugjatët përbëjnë një kërcënim për ekonominë e brishtë të Ballkanit dhe BE-së, refugjatët nuk kanë vend në Evropë dhe duhet të kërkojnë azil në vendin më të afërt në rajonin e tyre në vend qe atë ta bëjnë ne Evrope, refugjatët janë njerëz me një tjetër mentalitet dhe fe, si dhe një numër i madh i tyre nuk mund të pranojnë modelin evropian të vlerave dhe sjelljeve dhe nuk mund të integrohet në bashkësinë evropiane (Kyuchukov). 2016: 5). Kriza e refugjatëve, tani shihet jo vetëm si një tragjedi humanitare, por si një kërcënim për ekzistencën e vazhdueshme të Bashkimit Evropian dhe Ballkanit Perëndimor.

Edhe pse numri i refugjatëve në Ballkanin Perëndimorë është imenaxhueshëm, situata e sigurisë rajonale nuk mund të konsiderohet ende si e

rrezikshme. Ritja e tendencave për ndërprerje të kësaj shpërngulje me gardhe prej telave dhe mure nuk është as njerëzore as humane. Dekujarimi i lëvizjes së njerëzve pa ofruar zgjidhje esenciale është thjesht vritja e shpresës, besimit dhe lirisë, dhe garanton siguri. Ky degradim i situatës tashmë kaotike bën vendet e prekura të pambrojtur ndaj ksenofobisë, krimit të organizuar dhe terrorizmit. Të vetmit përfitues të një bllokade të emigrantëve janë trafikantët që shfrytëzojnë çdo mundësi për fitim, ndërsa emigrantët vetë përjetojnë vështirësi shtesë. (për Concordiam, 2016: 37).

Krizat e refugjatëve dhe e migrimit kërcënon shume vetëzhvillim në Ballkanin Perëndimor dhe BE-së. E gjithë kjo situatë kërkon që Evropa duhet të fokusohet më së shumti në rrugët ballkanike nëpër të cilat kalojnë emigrantët, dhe të gjejë një zgjidhje për krizën e refugjatëve. Nëse do të mbylleshin kufijtë e UE do të shkaktonte destabilizim i mundshëm të situatës në rajon, dhe vendet e Ballkanit do të shndërroheshin në qendra pritjeje ndërsa përshkallëzimi i situatës do të ishte i pashmangshëm, dhe kjo do të vinte në rrezik destabilizimin e rajonit. Masat për të mbrojtur kufijtë do të "rit" punën e kontrabandistëve ku rreziku për keqpërdorime është i madh. Situata e krijuar kërkon vendim në kontroll me te madh te kufijve te jashtëm, qe mos te jene trafikantet ato te cilët do te përcaktojnë se kush mund te kaloj kufirin për ne Evrope. Prioritet duhet te jete mbrojtja e kufijve të brendshëm të Evropës, kryesisht kufiri midis Greqisë dhe Maqedonisë". Duhet qe te ekziston konfirmimi politik se rruga e Ballkanit perëndimor është e mbyllur për një qëllim të mirë, për të shmangur emigracionin e paligjshëm. Sfidat tjetër me e madhe për shtet qe kane pranuar numër me te madh te refugjateve është kthimi në vendet e tyre të emigrantëve që nuk kanë marrë statusin e azilantit.

Bujaria e Gjermanisë, dhe rritja e pragmatizmit te vendeve të Ballkanit, janë edhe faktorët kontribuues. Sinjali se do të pranohet kërkesën për azil, edhe në qoftë se ata kishin aplikuar më parë për azil në vendet e tjera evropiane ka nxitur një valë të madhe të ardhurve, duke mos pasur frikë nga arrestimet në Hungari. Ndërkohë, Greqia, Maqedonia, Serbia dhe Kroacia e bën transportin shumë të lehtë për azil-kërkuesit për të udhëtuar nëpër territorin e tyre. Deri në shtator, vendet e Ballkanit kanë vënë të gjithë në transport të veçantë - që do të thotë se një rrugë më parë shumë e rëndë u bë relativisht më e mirëpritur për familjet (Patrick). 2016).

Ardhja e mijëra refugjatëve në Ballkanin Perëndimor do të ishte një ngarkesë e rëndë për ekonominë ku mbizotëron varfëria, dhe do të ishte jo e favorshme për refugjatët për shkak të pamundësisë së mbijetesës në këto vende për shkak të pamundësisë për tu kujdesur për një numër të madh të refugjatëve për një kohë të pacaktuar për arsye se krizës nuk i shihet fundi. Edhe pse BE ja po mundohet qe te bind Turqinë me ane te mjeteve financiare qe te minimizoj kalimin e refugjateve neper territorin përsëri nxjerr ne pah kapacitetet e dobëta për te vepruar, ku paraqitet një humbje e parimeve kyçe te BE-se, e gjithë kjo i ven ne pikëpyetje kapacitetet e saja për ndërtimin e paqes për shkak te politikave jo konzistente mes vendeve anëtare te saja.

Duke e marrë parasysh situatën e përmendur me sipër parashtrohen shume

pyetje, dilema: cilët janë implikimet potenciale të refugjateve në zgjerimit të UE, cilët janë implikimet potenciale të krizës së emigranteve në Ballkan dhe Perëndim, si është bashkëpunimi i shteteve të Ballkanit në lidhje me azilin dhe migrimin, si është participimi i UE në zgjidhjen e krizës me refugjatet, sa e gjithë kjo situatë ndikon në mënyrë negative në integrimet evropiane, cilët janë pasojat negative ekonomike të krizës së refugjateve, sa e gjithë kjo situatë ndikon në terrorizmin, kontrabandën me emigrante dhe shumë çështje tjera.

Që nga fillimi i krizës së refugjatëve shtetet të pa përgatitur mirëpërnjënumër aq të madh të refugjatëve theks të veçantë ikushtojnë shumë çështje humanitare, por jo edhe asaj politike dhe të sigurisë-terrorizmit. Kriza në këto vende i gjeti shtetet e Ballkanit të pa përgatitur për një situatë të tillë, ku disa shtete kanë kërkuar ndihmën si financiare ashtu edhe njerëzore dhe profesionale për tu përgjigjur konform rregullave ligjore të parapara.

Në samitin që u mbajt në Vjenë për refugjatët me titull "Migrimi përmes Rrugës Ballkanike", në të cilën morën pjesë liderët e 11 vendeve, kryeministri hungarez me këtë rast tha se kriza e refugjatëve mund të zgjidhet në mënyrë që refugjatët të largohen nga BE-ja. Sipas Orban "Gjermania dhe Austria momentalisht janë në gjendje të rëndë, meqë në këto vende gjenden mbi një milion migrant ilegalë. Unë nuk besoj se ky problem mund të zgjidhet ashtu që refugjatët të shpërndahen në vendet tjera. Në vend të kësaj, nevojitet të bëhen më shumë përpjekje që këto njerëz të largohen nga BE-ja" (Intellinews, 2016). Situata me emigrantet është alarmuese nga fakti se emigrant ilegal janë arrestuar edhe në Shqipëri e cila nuk e përfshin rrugën e migrimit që tregon se emigrantët kërkojnë rrugë alternative për të arritur në Evropën Perëndimore. Njënumër i madh i arrestimeve janë bërë edhe në Republikën e Maqedonisë. Kjo tregon se në jemi dëshmitarë që njerëzit mundohen që ta gjejnë rrugën e tyre për në Evropën Perëndimore në kërkim të sigurisë dhe mbrojtjes. Edhe pse numri i tyre tani është shumë më i vogël por përsëri kemi emigrantë që dëshirojnë të arrijnë destinacionin final nëpërmjet Ballkanit.¹

Bullgaria, e cila ka një kufi prej 240 km me Turqinë, ka qenë veçanërisht e shqetësuar për një ndryshim të mundshëm të numrit të njerëzve që hyjnë në vend. Menjëherë pas tentimit grusht shteti, kryeministri bullgar Bojko Borisov paralajmëroi se Sofia ishte duke u përgatitur për një "problem të rëndë me refugjatët" dhe kishte forcuar sigurinë kufitare. Ndërsa një ndryshim i menjëhershëm pas përpjekjes për grusht shteti nuk u materializua, autoritetet bullgare ende thonë se është në rritje numri i njerëzve që janë duke u përpjekur të kalojnë kufirin, 140 persona kanë bërë përpjekjen brenda një periudhe 24 orësh në gusht 13-14, sipas ministrisë së brendshme të Bullgarisë (Intellinews, 2016). Gjithashtu Bullgaria ka qenë e kritikuar. Organizatat e ndryshme ndërkombëtare për mosrespektimin e të drejtave të njeriut. Sipas kryetarit të Republikës së Maqedonisë Gjorgje Ivanov vala e dytë e

¹ Sipas deklaratës së Ministrisë të Punëve të Brendshme të Serbisë Nebojsa Stefanovic me datë 8 korrik kontrabanduesit janë paguar mes 1000 dhe 9000 euro nga emigrantet. Serbia ka ngritur mbi 1000 akt padi për kontrabandimin me njerëz në vitin 2015. <http://www.intellinews.com/southeast-europe-prepares-for-new-refugee-crisis-104176/>

emigranteve është ne dukje, dhe se kriza regjionale dhe konfliktet në Lindjen e mesme dhe Afrikën Veriore paraqesin rrezik përsigurinë e Republikës së Maqedonisë (Intellinews, 2016).

KONTRABANDA ME EMIGRANT SI SFIDËPËRSIGURINË

Kontrabanda e emigranteve ekziston për shkak se më shumë njerëz dëshirojnë të emigrojnë se sa vendet që do të kishin dashur t'i pranojnë. Kjo aspiratë e porealizuar është reflektuar në një studim të vitit 2011 të kryer nga Organizata Ndërkombëtare për Migracionin dhe Gallup, se përafërsisht 630 milion e të rriturve në botë dëshirojnë që të lëvizin në një vend tjetër, ndërsa vetëm disa milionë njerëz në botë janë të lejuara për të emigruar legalisht çdo vit. Sipas të dhënave të UNHCR rruga e Ballkanit Perëndimor është shfrytëzuar si porta e emigranteve ilegal për në Evropën Perëndimore. Rruga e Ballkanit është mirë e njohur si rruga kryesore për kontrabanduesit për në Evropë. Ata ishfrutëzojnë rrjetet e tyre për t'a kapitalizuar situatën e krijuar.

Ndihma e njerëzve për të anashkaluar pengesat e migrimit, për para, ka qenë historikisht e portretizuar si një përpjekje moralisht e pranueshme. Ka pasur shumë kalime të paautorizuar të njerëzve përtej kufijve ndërkombëtarë për fitim por nuk kane qenë te papranueshme përshoqërinë. Për Shembull përfshirja e peshkatarëve danez të cilët kanë afruar të holla për të ndihmuar hebrenjtë për të shpëtuar persekutimit nazist gjatë Luftës së Dytë Botërore; kontrabandistët kinezë të cilët shkuan si punëtorë të nevojshme nga ekonomia e Shteteve të Bashkuara, por të ndaluara nga Akti kinezë përjashtimit, përmes Kanadasë në fillim të shekullit të 20-të; disidentët sovjetikë të cilët janë kontrabanduar në Perëndim gjatë Luftës së Ftohtë (Cervone, 2016: 39). Pavarur nga llojit të emigrantëve të përfshirë, politikanët dhe publiku në vendet e destinacionit kanë përgjithësisht qëndrim negativ në drejtim të kontrabandimit të emigrantëve. Kjo është shkaktuar nga rritja e jashtëzakonshme e numrit të tyre. Kontrabanda e emigranteve është një biznes i madh për kontrabanduesit, të cilët bëjnë fitime të mëdha me rrezik të ulët. Është biznes i mirë për të kontrabanduar emigrantë ekonomikë, të cilët investojnë shuma të mëdha parash në pritje të një jetë më të mirë për veten dhe familjet e tyre. Emigrantët e kontrabanduar janë një biznes për punëdhënësit që operojnë në ekonominë informale në vendet e destinacionit, të cilët shpesh shfrytëzojnë punëtorët e paligjshëm duke i paguar shume pak, për punë të pista, të rrezikshme. (Cervone, 2016: 39). Parashtrohet pyetja se sa ka ndikuar kontrabandistët në rritjen e numrit të refugjatëve. Në mënyrë direkte nuk mund të themi se janë ata, por mund të themi se ata u'a kanë lehtësuar rrugën e tyre për në Evropën Perëndimore. Kjo ka ndikuar për dy arsye e para për shkak të pranimit të numrit të madh të refugjatëve nga Gjermania si dhe mospengimi i kalimit të kufijve duke u nisur nga fqinjët jugor e deri në shtetet e Unionit Evropian. Transporti i tyre për këto vende ka qenë i organizuar nga ana e pikërisht të shteteve transite.

Në shtator 2015, The Washington Post raportoi se arsyeja kryesore për rritje

të madhe të numrit të emigrantëve, si dhe zhvendosjen e rrugës për në Evropë nga Mesdheu qendror në Ballkan, është reduktimi i madh i kostos, në krahasim me rrugë më të rrezikshme dhe rruga e shtrenjtë përmes Libisë. Ndryshimi ishte veçanërisht i rëndësishëm për sirianët, të cilët tani paguajnë prej \$ 2.000 \$ 3,000 (shumica e tij vetëm për të kaluar Turqinë dhe tokën në Greqi) në vend që të paguanin prej 5.000 \$ deri në \$ 6,000 për të arritur në Libinë dhe për të marrë një varkë për në Itali. Rruga qendrore mesdhetare tani përdoret kryesisht nga afrikanë, të cilët paguajnë prej \$ 800 deri në 1,000 \$ për person për të kaluar Libinë dhe një shumë tjetër prej \$ 1500 deri \$ 1.900 për udhëtim me varkë nëpër Mesdhe, sipas Raportit të Iniciativës Globale Kundër kriminit të organizuar. Emigrantët të cilët nuk mund të paguajnë me shume nuk kanë nevojë që të rrezikojnë jetën e tyre në anije, por të udhëtojnë me avion me dokumente të falsifikuara që kushtojnë prej \$ 6,000 deri në 10.000 \$ për të arritur Evropën nga Afrika Sub-Sahariane. Një hetim i policisë italiane i përfunduar në nëntor të vitit 2015 jep një shembull të mirë të një sistemi për të kontrabanduar emigrantët në Evropë. Sipas agjencisë italiane të lajmeve Adnkronos, 500 Indian, pakistanezë dhe Bangladeshas kanë paguar 15,000 euro secili për të hyrë në Itali me viza pune. (Cervone, 2016: 39).

Një arsye shtesë për sekuritizimin e migracionit është lidhja midis terrorizmit dhe migrimit, të krijuar nga përfshirja e emigrantëve dhe pasardhësve të tyre në aktet terroriste, pjesëmarrjen e grupeve të dyshuara terroriste në kontrabandë dhe frika se terroristët e maskuar si emigrantët mund të kontrabandohen në Evropë si Kali i Trojes. Kjo përshtypje u përforcua nga sulmet terroriste të nëntorit 2015 në Paris (Cervone, 2016: 40).

TERRORIZMI, SHQETËSIMEPËRTERRORIZMIN

Fakti se të paktën një nga terroristët e 13 nëntor në Paris kishte hyrë në BE përgjatë rrugës ballkanike tregon se fenomeni i islamikëve të përgjumur nuk duhet të nënvlerësohet në kontekstin e migrimit. Ekspertët e terrorizmit në vendet e Ballkanit Perëndimor, gjithashtu, paralajmërojnë kundër historisë se perceptimit se gati se ç'do refugjat mashkull është një terrorist potencial. Organizatat e të drejtave të njeriut aktive në rajon paralajmërojnë se vetë refugjatët mund të bëhen gjithnjë e më shumë viktime të dhunës, psh nga ekstremistë të krahut të djathtë apo të grupeve kriminale, ata duhet të jenë të "mbërthyer" në rrugën e Ballkanit për një periudhë më të gjatë (Jureković, 2016: 2).

Shumica e evropianëve besojnë se fluksi i refugjatëve në të gjithë kontinentin ka çuar në një rritje në gjasat e terrorizmit. Sipas një sondazhi nga Pew Research Center, tetë nga dhjetë vende evropiane anketuara të paktën gjysma janë të shqetësuar në lidhje me kërcënimin terrorist. Shumica e njerëzve në pesë kombe thonë se refugjatët do të jetë një barrë ekonomike dhe për të duke ua marrë vendet të punës dhe përfitimet sociale (Independent. 2016). Hungarezët, polakët, grekët, italianët dhe francezët identifikojnë këtë si shqetësimin e tyre më të madh. Suedia dhe Gjermania janë të vetmet vende ku të paktën gjysma thonë se refugjatët e bëjnë

kombin e tyre të fortë për shkak të punës dhe talenteve të tyre. Frika e ndërlidhjes së refugjatëve me kriminështë shumë më pak i përhapur, edhe pse gati gjysma në Itali dhe Suedi thonë se refugjatët janë për të fajësuar me shume për krimin sesa grupet e tjera (Pew Research Center, July, 2016: 5). Shumica e evropianëve mendojnë se vala e fundit e refugjatëve mund të çojë në më shumë terrorizëm, ka më pak alarm se myslimanët tashmë që jetojnë në kontinent mund të simpatizojnë me ekstremistët. Përqindja e opinionit se shumica apo shumë myslimanë në shtetet e tyre mbështesin grupet siç është ISIS është më pak se gjysma në çdo komb të anketuar. Megjithatë, 46% e italianëve, 37% e hungarezëve, 35% e polakëve dhe 30% e grekëve mendojnë se myslimanët në vendet e tyre përkrahin këto grupe ekstremiste. Në këto dhe pyetje të tjera të përfshira në sondazh, Greqia, Hungaria, Italia dhe Polonia shprehin shqetësim të madh dhe pikëpamje më negative për refugjatët dhe grupeve minoritare (Pew Research Center, July, 2016).

Shqetësimet rreth terrorizmit dhe refugjatet janë legjitime, por frika që shprehet zakonisht është e tepruar dhe shqetësimet e ngritura shpesh ato janë të gabuara (Byman. 2015).

Humbja e mbikëqyrjes dhe kryerjes së kontroleve të nevojshme refugjatëve, politikave të dobëta kundër terrorizmit dhe trajtimi i butë të atyre në lidhje me terroristët apo simpatitë e ka çuar në një valë sulmesh nga terroristët tashmë shënuar nga ana e autoriteteve. Sulmi i së martës në Francë, ku një xhihadist tashmë në arrest shtëpiak çarë fytyrën e një priftit, erdhi vetëm dy ditë pas një sulmi vetëvrasës në Gjermani nga një terrorist i cili një ekspert mjekësor e ka parashikuar se mund të bëjë "vetëvrasje në një mënyrë spektakolare." Kritikët thonë se raste të tilla po rriten. Bombardimet vetëvrasëse në qytetin jugor të Ansbach ishte i pari që i atribuohet ISIS-it në Gjermani. Mohammed Dale ka plagosur 15 persona, kur ai shpërtheu një bombë jashtë një koncerti, duke vrarë veten. Sulmi ka ndikuar që gjermanët të pyetësin se pse një refugjat sirian i njohur si shumë i rrezikshëm për autoritetet në fillim të vitit 2015 ishte ende në vend. Një nga vetë-përshkruarit "ushtarët e ISIS" në sulmin në rajonin e Normandisë së Francës, Adel Kermiche, kishte qenë i arrestuar në vitin 2015, pasi dy herë ishte përpjekur për të hyrë në Siri përmes Turqisë për t'u bashkuar me ISIS. Pas kthimit të tij në Francë, ai u vu nën mbikëqyrjen e policisë dhe ishte etiketuar me pajisje elektronike për të monitoruar lëvizjet e tij. Pajisja është fikur për katër orë çdo ditë, dhe ajo ishte në atë dritare që ai dhe Abdel Malik vranë një prift 85-vjeçar, gjatë Meshës. Aktualisht janë 59 hetime të vazhdueshme ndaj refugjatëve për shkak të "dyshimit se ata janë të përfshirë në strukturat terroriste", sipas ministrisë së brendshme të Gjermanisë.

Që nga viti 2014, Evropa ka përjetuar një numër të incidenteve-përfshirë sulmet terroriste të nëntorit 2015 në Paris dhe bombat në mars të vitit 2016 të kryera në Bruksel në masë të madhe në emër të shtetit islam nga luftëtarët evropiane që janë kthyer nga konfliktet në Siri dhe Irak. Vëzhguesit theksojnë se shteti islam ka shumë rekrutët potencial evropiane dhe të dhënat tregojnë se rreth 5,000 qytetarë të BE-së kanë udhëtuar për në Siri dhe Irak për t'u bashkangjitur luftës. (Kristin Archick. 2016).

Në të njëjtën kohë, zyrtarët evropianë mbeten të shqetësuar për qytetarët evropianë të cilët janë bashkuar grupet e tjera ekstremiste, si dhe individë të vetë-radikalizuar të cilët ndoshta nuk kane udhëtuar jashtë vendit për të luftuar, por të cilët kanë qenë të motivuar nga propaganda islamike për të kryer dhunë në vendin ku jetojnë. (Kristin Archick. 2016). Megjithatë, rënia dakord mbi zbatimin e politikave të përbashkëta të BE-së për të luftuar terrorizmin dhe luftëtarët e huaj është një sfidë e madhe. Kjo është kryesisht për shkak se nisma të tilla shpesh kanë të bëjnë me policinë, gjyqësorin, ndërsa privilegjet e inteligjencës janë pare si një sovranitet i shtetit. Imperativi për të balancuar promovimin e sigurisë me mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe liritë civile ka komplikuar edhe formulimin e politikave të caktuara në mbarë BE-së. Për shembull, mbrojtjen e të dhënave dhe shqetësimet e mbrojtjes e ka ngadalësuar progresin për vite të një propozimi për një sistem të gjerë të BE-së për të mbledhur informata për pasagjerët e fluturimeve (PNR pasanger name record), propozimi u miratua zyrtarisht në prill 2016 (Kristin Archick. 2016).

DISA SHQETËSIME DEMOGRAFIKE

Popullsia e Bashkimit Evropian është rreth 500 milionë. Vlerësimi i fundit i numrit të njerëzve duke përdorur mjete të parregullta për të hyrë në Evropë në vitin 2016 nëpërmjet Mesdheut ose Ballkanit është rreth 340,000. Me fjalë të tjera, fluksi këtë vit është vetëm 0,068% e popullsisë së BE-së. Duke marrë parasysh pasurinë e BE-së dhe e të përparuar, është e vështirë për të argumentuar se Evropa nuk ka mjetet për të absorbuar këto të ardhur. Për të vënë këtë në perspektivë, në SH.B.A., me një popullsi prej 320 milionë, ka rreth 11 milionë emigrantë pa dokumenta. Ata përbëjnë rreth 3.5% të popullsisë të SHBA-sw.BE-ja, nga ana tjetër, ka patur në mes 1.9 dhe 3.8 milionë emigrantë pa dokumenta në vitin 2008 (shifrat e fundit të disponueshme), ose më pak se një për qind të popullsisë së saj, sipas një studimi të sponsorizuar nga Komisioni Evropian. Ndërsa në një mënyrë tjetër, rreth 13 për qind e popullsisë të SHBA-sw (rreth 41 milion banorë) janë të lindur jashtë - dy herë më shumë se përqindja e njerëzve të lindur jashtë BE-së që jetojnë në Evropë. Pra, pse paniku Evropian? Ashtu si në SH.B.A., një fluks i të huajve ofron shumë material për demagogët. Disa pretendojnë se të ardhurit e rinj do të vjedhin vende pune apo ulje të pagave. Me zvogëlimin e shpejtë të papunësisë në SH.B.A., që nuk duket të ketë qenë e vërtetë, por papunësia Evropian mbetet e lartë. Megjithatë, shumë vende evropiane gjithashtu përballen me një problem përkeqësuar demografike, ku nga shumë pak punëtorët e rinj kërkohet gjithnjë e më shumë për të mbështetur shumë pensionistë. Një fluks i njerëzve për t'i shpëtuar luftës dhe represionin në shtëpi do të siguroj injeksion të energjisë për nevojat të Evropës (Kenneth Roth. 2015).

Ka shqetësime në lidhje me terrorizmin. Shumica e refugjatëve po ikin nga ISIS në Siri ose al-Shabab në Somali, por askush nuk mund të përjashtojë mundësinë që terroristët të jenë fshehur në rrjedhën e njerëzimit. Shqetësimi më i madh i krizës duket se është frika për kulturën. SHBA-të ka qenë gjithmonë një komb i emigrantëve. Në SHBA-së ka shumë emigrantë pa dokumenta se në BE. Vitaliteti i

Amerikës është në masë të madhe për shkak të energjisë dhe ideve që valët e emigrantëve kanë sjellë në brigjet e saj (Kenneth Roth. 2015). Por shumica e vendeve evropiane nuk mendojnë për veten si kombe të emigrantëve. Shumë evropianë frikësohen se numri i madh i të huajve do të minojë kulturat e tyre të rehatshme. Hulumentimet sugjerojnë ky shqetësim është një faktor i madh në mbështetje të partive populiste ekstremiste në shumë vende të BE-së. Kjo frikë është e theksuar në Evropë kryesisht të krishterë nga feja myslimane e shumicës së të ardhurve të rinj. Disa qeveri - Polonia, Bullgaria, Sllovakia - kanë shprehur një preferencë të fortë për vetëm refugjatët e krishterë. Ky shqetësim ka qenë ndërtuar për dekada si popullsia e Evropës ka ndryshuar ngadalë. Parashikueshme, disa politikanë si Marine Le Pen në Francë, Geert Wilders në Holandë, Matteo Salvini të Italisë, Milosh Zeman, dhe Republikën Çeke, apo partinë UKIP në Britani, tani janë duke përdorur rritje të refugjatëve për të nxjerrë në pah këtë frikë (Kenneth Roth. 2015).

Kjo është një sfidë politike, që kërkon udhëheqje politike në përgjigje - nuk është një çështje e kapacitetit për të thithur emigrantët e fundit. Disa politikanë janë rritur për rastin. Merkel, Ministri i Jashtëm francez Laurent Fabius dhe Presidenti i Komisionit Evropian, Jean-Claude Juncker, ndër të tjera, kanë folur hapur kundër demagogëve dhe afirmuan vlerat evropiane që ata i rrezikojnë.

IMPLIKIMET PËR KUNDËRTERRORIZMIN

E qarte është nga e kaluara se migrimet masovike duke kërkuarparajsë, mundësi të reja e kanë lehtësuarshpërndarjen e terrorizmit xhihadist. Megjithatë, këto vëzhgime, janë potencialisht mashtruese. Për të kuptuar këtë kërcënim do të paraqesim raportin e migrimit masiv dhe terrorizmit, është e nevojshme që të shqyrtojmë numrin e "refugjateve terroristë" me numrin e përgjithshëm të refugjatëve dhe të numrit të përgjithshëm të terroristëve. Shembulli ilustrativ është ai algjerianëve në Mbretërinë e Bashkuar. Para viteve 1990, relativisht pak algjerianët jetonin në Britani, por në vitin 2004 numri i vlerësuar ishte rritur në mes 25.000 dhe 30.000, sipas një studimi nga Qendra e Informacionit për Azilin dhe Refugjatët në Mbretërisë së Bashkuar. Për krahasim, vetëm 44 algjerianët janë të njohur, që kanë qenë të përfshirë në veprimtari terroriste në Mreterine e Bashkuar në mes të 1980 dhe 2013. Kjo është pak se 0.2 për qind e popullsisë britanike-algjeriane. Në SHBA sipas një studimi të vitit 2010 vlerësohet se popullata Somaleze-në rreth 85,000, por vetëm 36 ishin të përfshirë në terrorizëm deri në vitin 2013, duke përfshirë 0.004% të popullatës. Nëse këto shembuj janë reprezentatuese, ne mund të presim shumë më pak se 1 për qind të valës aktuale të refugjatëve të jenë të përfshirë në terrorizëm (Sam Mullins, 2016: 24). Shumica e terroristëve xhihadit që veprojnë në vendet perëndimore nuk kanë arritur si refugjatë. Të dhënat tregojnë se 15% e terroristëve xhihadit të cilët u bënë aktiv në Mbretërinë e Bashkuar Para vitit 2013 erdhën si azilkërkues apo refugjatët. Në SH.B.A., ajo është vetëm 5%. Në këto raste, "terroristët refugjat" janë qartë pakice. Për më tepër, në të njëjtën kohë, 48 për qind e britanikëve dhe 61 për qind e xhihadistët amerikan erdhën nga jashtë,

në krahasim me të lindurit në këto vende. Këto dallime të demonstruara në mënyrë të qartë tregojnëse statusi i refugjatit nuk është një metodë veçanërisht e zakonshme e hyrjes në Perëndim për terroristët xhihadit (Sam Mullins, 2016: 24). Në të vërtetë, të dhënat historike tregojnë se terroristët që vijnë nga jashtë kanë më shumë gjasa për të hyrë në një vend të caktuar duke përdorur një vizë të vlefshme. Për më tepër, disa terroristë të cilët kanë ardhur në U.K./U.S. si refugjatë fillimisht kanë ardhur si femije me familjet e tyre që me vonë radikalizojnë qëndrimet e tyre. Në shumë aspekte ata ishin terroristë të rritur në vendin ku kanë kryer aktet. Vëllezërit Tsarnaev, të cilët kanë jetuar në SH.B.A. për 10 vjet para se kryen sulmin me bomba në Maratonën e Bostonit në vitin 2013, janë një rast i tillë. Në fakt, gjatësia mesatare e kohës së shpenzuar duke jetuar në Perëndim për të huajt të cilët u bënë terroristë xhihadistë pas 9/11 ishte 9.1 vjet në Mbretërinë e Bashkuar dhe 10.7 vjet në SHBA. Edhe pse ata që kërkojnë azil zakonisht u përfshirë në terrorizëm me se shpejtimesantarshit 1.8 dhe 5.3 vite pas hyrjes në vend - mbetet fakti se relativisht pak terroristë xhihadistë kanë hyrë në Perëndimin të maskuar si azilkërkues me qëllim paraprak për kryerjen e akteve të terrorizmit (Sam Mullins, 2016: 24).

DISA NGA PROBLEMET, SFIDAT E EVROPES

Migrimi dhe fluksi i refugjatëve kanë ripërtërirë pyetjen në lidhje me aftësinë e vendeve evropiane për integrimin e minoriteteve në kulturën dhe shoqërinë evropiane. Shqetësimet e tilla janë bërë më të theksuara sipas raporteve të veprimtarisë kriminale dhe seksuale të sulmeve të kryera nga disa emigrantë dhe azil-kërkues dhe të dhënat që shumë prej sulmeve të fundit terroriste në Evropë janë kryer nga ekstremistët me prejardhje myslimane të lindur dhe/ose të rritur në Evropë. Në të njëjtën kohë, ekzistojnë shqetësime në lidhje me rritjen e tensioneve shoqërore dhe ksenofobisë në Evropë. Gjermania, Suedia dhe vende të tjera të BE-së kanë parë një rritje të numrit të incidenteve të dhunshme kundër emigrantëve dhe refugjatëve gjatë muajve të fundit. (Archick, 2016: 12). Debati ka lindur edhe mbi ndikimin ekonomik të migrimit dhe flukset e refugjatëve. Disa udhëheqës dhe analistë pretendojnë se flukse mund të jenë ekonomikisht i dobishëm dhe të ndihmojë për të kompensuar zhvillimeve të pafavorshme demografike (si plakjes së popullsisë dhe pakësimin e punëtorëve), duke forcuar qëndrueshmërinë fiskale të BE-së në afat më të gjatë. Shumë ekspertë theksojnë, megjithatë, se shumë do të varet nga ajo se sa mirë emigrantët dhe refugjatët janë integruar në tregun e punës. Të tjerë shqetësohen se të sapoardhurit mund t'ua merë vendet e punës ose të zvogëlojë pagat, sidomos në afat të shkurtër. Disa sugjerojnë se frika të tilla kanë ndihmuar për të rritur më tej mbështetje në shumë vende të BE-së për ekstremistët djathtë, anti-emigrant, partitë euroskeptike politike (Archick, 2016: 12).

Politikat migratore nuk mund të lindin dhe të zhvillohen vetëm brenda rajonit apo një shteti, ka nevojë për bashkëpunim e bashkëveprim ndërkombëtar dhe politikbërje të përbashkët dhe gjithëpërfshirëse. Nga kjo situatë nuk përfiton vetëm emigrantet por edhe vendet Evropiane kanë nevojë për fuqi punëtore veçanërisht për

vende me kushte të vështirasiçështëbujqësia, ndërtimtaria, hoteleri dhe turizëm. Nga kjo del se përfitim kanë të gjithë si Evropa, refugjatet si dhe vendet e origjinësndërmjet remitencioneve finansiare e sociale. Thënë këto, duket sikur është gjetur një ekuilibër i artë mes migrimin dhe zhvillimit, kjo të paktën në letër (Çaro. 2015).

Qeveritë evropiane përballen me pengesa të konsiderueshme për shkëmbimin e informacionit dhe janë penguar nga mungesa e kontrolleve kufitare të brendshme për të ndjekur gjurmët e të dyshuarve terroristë. Disa azilkërkuesit janë identifikuar se kanë lidhje të mundshme terroriste, por deri sa ata janëpërcaktuar si të tillë, individët ishin larguar nga zona. Autoritetet e vendeve "tranzit", gjithashtu shprehën të njëjtat shqetësime (Committee Review, 2015: 3-8).

Këmbimi I informatave të inteligjencës do të ngrit mundësitë e detektimit të terroristëvepotencial. Me rëndësi është edhe ndërmarrja e aktiviteteve për monitorim të personave të cilët bëjnë rekrutimin e refugjatëve dhe personave tjerë që janë të interesuar për angazhim në aktet terroriste. Unioni Evropian shumë është kritikuar për mungesë të politikave të migracionit dhe të azilit. Kjo krizë shkaktoi ndarje të mëdha në Unionin Evropian. Problem tjetër paraqet ngritja e tensioneve sociale dhe ksenofobisë në Evropë. Problem tjetër paraqet edhe çështja ekonomike në lidhje me refugjatët, sa do të ndikoj në rritjen e papunësisë, sa do t'i kushtojnë këta njerëz shtetit deri sa të bëhet integrimi i tyre në shoqëri.

E gjithë kjo situatë kërkon angazhimin jo vetëm të institucioneve shtetërore si përgjegjës kryesor por edhe të organizatave tjera ndërkombëtaresiçështë UNHCR, IOM dhe organizata tjera joqeveritare. Kjo sizakonisht vlen për shtetet të cilët kanë me pak përvojë me këtë problematik.

PËRFUNDIM

Sfida me emigrantet nuk është vetëm një problem i Ballkanit, dhe kjo krizë ka treguar se BE-ja, punon vetëm në teori. Kur u përball me këtë sfidë, BE-ja nuk ka qenë në gjendje që të gjej një zgjidhje të përbashkët. Masat e paraqitura për adresimin e heshtjes nuk janë edhe aq efektive, çdo shtet ka patur qasje individuale dhe i është qasur në përputhje me interesat dhe politikën nacionale, shumë shtete e shohin këtë situatë si çështje sigurie, ndërsa disa e shohin si krizë humanitare. Por përgjigjaështë diku në mes. Në nuk duhet të lëmë pas dore aspektin e sigurisë së çështjeve të migracionit, por gjithashtu edhe dimensionimi humanitar. Rregullativa ligjore e migracionit nuk duhet të lihet anësh. Kjo lëvizje duhet të bëhet konformëkëtyre rregullave. Kriza duhet patjetër të zgjidhet duke zgjidhur krizën në vendet prej ku gjenerohet e gjithë kjo. Duhet të kemi strategji afatgjate, gjithëpërfshirëse, duke përdorur mjetet e ndryshme politike, diplomatike, ekonomike dhe tësigurisë, gjithmonë duke mos e anashkaluar të gjithë regjionin si ato vende direkt të kyçura në konflikt ashtu edhe shtetetpërrreth.

Të gjitha ngjarjet historike si dhe ato më të fundit tregojnë qartë se refugjatët që vijnë nga zonat e konfliktit nuk janë një shqetësim kryesor për antiterrorizmin

dhe duhet të shihen më shumë si sfida humanitare, ekonomike dhe politike. Terroristët në këtë kontekst janë një pikë uji në oqean. Megjithatë, kjo nuk do të thotë se ata të mos kalojnë nëpër procedurat standarde të cilat iparashihet legjislacioni përkatës. Ballkanipërveç se u paraqit si eksportues gjithashtu u paraqit edhe si tranzitues i refugjateve për ne Evropën Perëndimore.

LITERATURA E SHFRYTËZUAR

- Cervone Alberto, COUNTERING Migrant Smuggling, Per Concordiam, Journal of European Security and Defense Issues, Volume 7, Issue 1, 2016.
- Çaro Erka. 2015. *Migrimi – Një nga shtyllat kryesore të krijimit dhe ekzistencës së BE, rrezikon të bjerë*. Business Magazine. <http://businessmag.al/dr-erka-caro-migrimi-nje-nga-shtyllat-kryesore-te-krijimit-dhe-ekzistences-se-be-rrezikon-te-bjere-e-te-shembi-gjithe-parimet-baze-te-krijimit-te-be-se/>
- Express UK. 2016. Rise of EUROPEAN jihadist: EU admits ISIS is exploiting refugee crisis to infiltrate Europe <http://www.express.co.uk/news/world/658508/EU-migrant-crisis-Islamic-State-ISIS-refugees-Syria-Greece-Italy-terror-Paris-attacks>
- Intellinews. 2016. Southeast Europe prepares for new refugee crisis. <http://www.intellinews.com/southeast-europe-prepares-for-new-refugee-crisis-104176/>
- Independent. 2016. Refugee crisis: Majority of Europeans believe increased migration raises terror threat, survey says.
- Jureković, Predrag. 2016. The International Refugee Crisis As A Challenge For The Western Balkans, Institute For Peace Support And Conflict Management. http://www.bundesheer.at/pdf_pool/publikationen/ifk_monitor_32_int_refugee_westernbalkans_pj.pdf
- Kingsley, Patrick. 2016. What caused the refugee crisis? The Guardian. Marur ne dhjetor 2016. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/dec/09/what-caused-the-refugee-crisis-google>
- Kristin Archick. 2016. The European Union: Current Challenges and Future Prospects. Congressional Research Service. <https://fas.org/sgp/crs/row/R44249.pdf>
- Kenneth Roth. 2015. The Refugee Crisis That Isn't. Huffington Post. http://www.huffingtonpost.com/kenneth-roth/the-refugee-crisis-that-isnt_b_8079798.html
- Lindita Arapi, 2016. Tusk: Itinerari i Ballkanit i mbyllur për migracionin ilegal. <http://dw.com/p/1K7YN>
- Lyubomir Kyuchukov. 2016. Impact of the Refugee Crisis on Bulgarian Society and Politics: Fears But No Hatred. Friedrich-Ebert-Stiftung, Office Bulgaria. Marur ne dhjetor 2016 <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/sofia/12570.pdf>
- Mullins, Sam. 2016. *Terrorism and mass migration, Terrorists rarely exploit refugee networks to conduct attacks*, Per Concordiam.
- Pew Research Center, July, 2016, "Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean

More Terrorism, Fewer Jobs” <http://assets.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/2/2016/07/Pew-Research-Center-EU-Refugees-and-National-Identity-Report-FINAL-July-11-2016.pdf>

- Per Concordiam, Journal of European Security and Defense Issues, Volume 7, Issue 1, 2016.

- Syrian Refugee Flows, Security Risks and Counterterrorism Challenges, Preliminary Findings of a House Homeland Security Committee Review, 2015. Homeland Security Committee, United States of America. https://homeland.house.gov/wp-content/uploads/2015/11/HomelandSecurityCommittee_Syrian_Refugee_Report.pdf

REFUGEE CRISIS AND SECURITY RISKS FOR WESTERN BALKANS AND EUROPE

Phd Naser Etemi

The war in Syria, conflict in Afghanistan, Iraq, Somalia, Eritrea and other countries, showing violence, poverty, seeking a place to live, looking for a job, in hope for a better life for them and their families, influx the refugees and migrants to Europe. This has led to an estimated number of more than a million people flocked to Europe only for the last two years. According to UNHCR data Western Balkans path has been exploited as illegal migrants gate to Western Europe. Refugee crisis finds Balkan countries not well prepared for such a large number of refugees. More emphasis has been put to humanitarian issues than to the political and security-terrorism issues. This surge was followed by terrorist attacks in Belgium, France and Germany which has caused serious fears and shock to people about terrorism.

The EU's border agency Frontex admits insufficient checks are being carried out. ISIS has boasted of sending fighters to Europe posing as refugees. The FRONTEX Risk Analysis for 2016 concluded: The Paris attacks in November 2015 clearly demonstrated that irregular migratory flows could be used by terrorists to enter the EU. With a large number of persons arriving with false or no identification documents raising concerns over the validity of their claimed nationality and there is a risk that some persons representing a security threat to the Balkans countries and EU may be taking advantage of this situation. Also raised concerns that Balkans citizens who had joined war in Syria were taking advantage of the irregular migrations flows to return back home.

The fact that at least one of the terrorists of 13 November in Paris had entered the EU along the Balkan route shows that the phenomenon of terrorists should not be underestimated in the context of migration. Terrorism experts in Western Balkan countries warn against the hysteria of perceiving almost every male refugee as a potential terrorist. Concerns about terrorism and the refugees are legitimate, but the fears being voiced are exaggerated and the concerns raised often the wrong ones.

This paper will explore the question of how the Western Balkans have been affected by the refugee crisis and EU enlargement, responses and cooperation of transit countries, terrorist threats.

Key words: refugee, crisis, terrorism, migration, illegal, Western Balkan.

Article history:

Received: 31. 3. 2017.

Accepted: 29. 4. 2017.